

De relatie tussen structuur in opvoeding en externaliserend gedrag bij peuters en de invloed van zwangerschapsduur en het geslacht.

Thesis

Master's thesis

Utrecht University

Master's programme in Clinical Child, Family and Education Studies

Naam: D.J. Afman
Studentnummer: 6308813
1e beoordelaar: Mevr. Dr. L. Vreeke
2^e beoordelaar: Mevr. M. Gijzen, MSc.
Datum: 23 mei 2020
Aantal woorden: 4417

Voorwoord

Voor u ligt de thesis die is geschreven ter afronding van de master Clinical Child, Family and Education Studies (Orthopedagogiek). De huidige studie is mede tot stand gekomen met begeleiding van mijn thesisbegeleiders Leonie Vreeke en Mandy Gijzen. Leonie straalt positiviteit en rust uit en geeft op een prettige manier feedback waardoor ik weer energie kreeg om door te gaan. Mandy was betrokken als tweede beoordelaar en ook met haar feedback kon ik goed verder. Bedankt voor de inhoudelijke begeleiding, aansturing en feedbackmomenten.

Verder wil ik graag mijn man, familie, vrienden en studiegenoten bedanken voor de mentale steun en feedback. Het is een drukke periode geweest en het was fijn dat ik bij hen terecht kon om stoom af te blazen, maar ook als ik hulp nodig had op het gebied van studie of oppas. Natuurlijk wil ik ook mijn dochters Sofie en Lotte bedanken voor hun geduld. Hoewel ik er zoveel mogelijk voor ze probeerde te zijn en dat behoorlijk wat van mijn planvaardigheden vroeg, heb ik het gevoel dat zij dit jaar een fijne moeder thuis hebben gehad die alles behoorlijk onder controle had.

Door iedereen om mij heen heb ik een top jaar gehad waarin het af en toe heel hard werken was, maar waarin ik geen moment het gevoel heb gehad dat ik er geen controle meer over had. Met trots presenteer ik dan ook het eindresultaat van deze thesis en wens ik u veel leesplezier toe.

Dinie Afman

Almelo, 23 mei 2020

Abstract

Externalising behavioural problems arise in pre-school and can be part of normal development. In some children externalising behaviour [EB] does not diminish. There appears to be a strong relationship between parenting style and EB. Boys and moderately prematurely [MP] born children, run an extra risk of developing EB. This study examines the relationship between structure in upbringing, EB in three-year-old toddlers and influence of gestational age [GA] and gender. It's expected that there is a negative relationship between the structure in parenting and the degree of EB; more structure leading to less EB at the age of three. Furthermore, it's expected that GA and gender influence the relationship between the structure of upbringing and the degree of EB and are moderator independent of each other. A total of 149 mothers filled out the CBCL 1.5-5 to measure EB and CECPAQ to measure the structure in parenting. The hypotheses were investigated by means of Pearson's correlation and two hierarchical regression analysis. Results showed a significant negative relationship between structure in upbringing and EB in MP and term born and girls. GA and gender did not appear to moderate the relationship between structure in upbringing and EB in current study. Follow-up research should focus on heterogeneous groups that are representative of the Dutch population. In addition, a longitudinal study would have great added value, so that the development of children in the field of EB is better mapped out.

Keywords: externalizing behavior, moderately premature toddlers, parenting structure, moderation analysis, gestational age

Samenvatting

Externaliserende gedragsproblemen ontstaan in de peutertijd en kunnen horen bij de normale ontwikkeling. Bij sommige kinderen wordt het externaliserend gedrag [EG] niet minder. Er blijkt een sterke relatie tussen opvoedstijl en EG. Jongens en matig prematuur [MP] geboren kinderen lopen extra risico op het ontwikkelen van EG. In deze studie wordt gekeken naar de relatie tussen structuur in de opvoeding en EG bij driejarige peuters en de invloed van de zwangerschapsduur en het geslacht. Verwacht wordt dat er een negatieve relatie is tussen de structuur in opvoeding en de mate van EG; meer structuur is minder EG op driejarige leeftijd. Verder wordt verwacht dat zwangerschapsduur en het geslacht de samenhang tussen de structuur in opvoeding en het EG beïnvloedt en los van elkaar, een moderator zijn. De onderzoeksgroep heeft de CBCL 1,5-5 ingevuld om EG te meten en de CECPAQ om structuur in opvoeding te meten. De hypothesen zijn middels Pearsons rangcorrelatie en twee hiërarchische regressieanalyses onderzocht bij 149 moeders. Resultaten lieten een negatieve significante relatie zien tussen structuur in opvoeding en EG bij zowel MP als à terme geboren kinderen en meisjes. Zwangerschapsduur en geslacht blijken in huidig onderzoek geen moderator te zijn voor de relatie tussen structuur in opvoeding en EG. Vervolgonderzoek dient zich te richten op heterogene groepen die representatief zijn aan de Nederlandse bevolking. Daarnaast zou een longitudinale studie grote meerwaarde hebben zodat de ontwikkeling van de kinderen op het gebied van EG beter in kaart gebracht wordt.

Kernwoorden: externaliserende gedragsproblemen, matige prematuriteit, zwangerschapsduur, opvoedingsstructuur

De relatie tussen structuur in opvoeding en externaliserend gedrag bij peuters en de invloed van zwangerschapsduur en het geslacht

Psychosociaal probleemgedrag, internaliserend en externaliserend, komt bij 11 tot 28 procent van de kinderen voor (Zeijl, Crone, Wiefferink, Keuzenkamp, & Reijneveld, 2005). In dit onderzoek wordt specifiek naar de externaliserende problematiek gekeken. Wanneer gekeken wordt naar de peutertijd (van anderhalf tot drie jaar) valt op te merken dat de kinderen zich veel en snel ontwikkelen (Colson & Dworkin, 1997). Dit is voor veel ouders een spannende en intensieve periode. Een peuter streeft naar autonomie en onafhankelijkheid van ouders/verzorgers, continuïteit van de gehechtheid binnen het gezin en ontwikkelt zich op het gebied van impulscontrole. Daarnaast is het temperament, oftewel de gedragsstijl, zeer duidelijk aanwezig en geeft vorm aan alle sociale interacties, zoals een woedeaanval (Colson & Dworkin, 1997). Externaliserende gedragsproblemen ontstaan in de peutertijd (Keenan & Wakschlag, 2000). Deze problemen omvatten onder andere agressief en hyperactief gedrag en zijn van invloed op de ontwikkeling van het kind (Fossum, Morch, Hadegard, & Drugli, 2007; Frick & Jackson, 1993; Zeijl et al., 2005). Externaliserend gedrag kan horen bij de normale ontwikkeling van jonge kinderen, echter wordt dit gedrag bij sommige kinderen niet minder naarmate ze ouder worden (Kerr, Lopez, Olson, & Sameroff, 2004). Peuters die in hoge mate externaliserend gedrag laten zien, lopen significant meer risico op het behouden van deze gedragsproblemen (Campbell, Shaw, & Gilliom, 2000; Gilliom & Shaw, 2004; Mesman, Bongers, & Koot, 2004). Ze hebben een verhoogd risico op delinquent gedrag en betrokkenheid bij misdaden wanneer zij ouder worden (Kerr et al., 2004). Er zou gezegd kunnen worden dat een hoge mate van externaliserend gedrag op peuterleeftijd een voorspeller is voor externaliserende gedragsproblemen op latere leeftijd en dat er zelfs een verhoogde kans bestaat op het vertonen van delinquent gedrag (Kerr et al., 2004). In het huidige onderzoek wordt gekeken naar de oorzaken van afwijkend externaliserend probleemgedrag op peuterleeftijd en wordt gezocht naar voorspellers voor dit gedrag.

In de peuterleeftijd spelen opvoeders een grote rol. Zij zorgen voor een veilige hechting en daardoor voor een veilige basis (Juffer, 2010). Wanneer gekeken wordt naar de voorspellers, blijkt er een sterke relatie tussen opvoedstijl en het externaliserend gedrag bij kinderen (Lengua, 2006; Maccoby, 2000; Prinzie et al., 2004). Een vaak onderzocht opvoedkenmerk in dit kader is structuur. Structuur in opvoeding kan gedefinieerd worden als de mate waarin ouders zorgen voor een georganiseerde gestructureerde omgeving voor hun kind (Verhoeven et al., 2017), of als consistente disciplineren en het stellen van regels, wat inhoudt dat de consequenties voor het gedrag altijd gelijk zijn (Kernis, Brown, & Brody,

2000). Een gestructureerde omgeving zorgt voor een gevoel van veiligheid waardoor kinderen weten waar ze aan toe zijn. Ze hebben baat bij duidelijke, consistente regels en consequentie in de handhaving door ouders, zonder buitensporig te reageren (Grolnick & Pomerantz, 2009; Lorber, 2012). Dit is in lijn met de gehechtheidstheorie (Bowlby, 1969), die stelt dat ouders moeten dienen als een warme en veilige basis. Hierdoor voelen kinderen zich op hun gemak om hun omgeving te exploreren, met anderen te communiceren en weten ze dat ze bij spanning weer een veilige basis op kunnen zoeken. Deze ervaringen vormen de basis voor een gezonde ontwikkeling van het kind (Bowlby, 1969). De ouders vormen die veilige basis, onder andere door genegenheid te tonen en te reageren op hun emoties en behoeften. Of en hoe dit aangeboden wordt, is afhankelijk van de opvoedstijl van de ouders (Huisman, Flapper, Kalverdijk, L'Hoir, & van Weel, 2010). Uit onderzoek van Verhoeven, Decović, Bodden en Van Baar (2017) komt naar voren dat er een negatieve samenhang is tussen de structuur in opvoeding en externaliserend gedrag. Dit betekent dat als er meer structuur is in de opvoeding, er minder externaliserend gedrag is. Wanneer deze structuur ontbreekt, zal het kind meer externaliserend gedrag laten zien. Uit andere studies bleek ook dat structuur in opvoeding geassocieerd kan worden met positieve ontwikkelingsresultaten van het kind (Verhoeven, Junger, Van Aken, Deković, & Van Aken, 2010; Zimmer-Gembeck & Thomas, 2010). Er lijkt dus een negatieve relatie te bestaan tussen de structuur in opvoeding en externaliserend gedrag bij peuters.

Sommige kinderen lopen meer risico op externaliserend probleemgedrag dan anderen. Matig prematuur geboren peuters ([MP]; 32 tot 36⁺⁶ weken zwangerschapsduur) hebben een verhoogde kans op externaliserende gedragsproblemen op latere leeftijd in vergelijking met à terme geboren ([AT]; ≥ 37 weken zwangerschapsduur) leeftijdsgenoten (Blencowe et al., 2012; Johnson, 2007; Potijk, de Winter, Bos, Kerstjens, & Reijneveld, 2012). Wereldwijd wordt jaarlijks 11.1% van alle kinderen prematuur geboren (<37 weken zwangerschapsduur). Hiervan wordt 84% MP geboren (Blencowe et al., 2012). MP geboren kinderen zijn bij de geboorte neurologisch verder ontwikkeld dan ernstig prematuur geboren kinderen (<32 weken zwangerschapsduur). Desondanks hebben MP geboren kinderen meer neonatale problemen dan kinderen die AT geboren zijn, waaronder ademhalingsproblemen, lage bloedsuiker en voedingsproblemen (Shapiro-Mendoza et al., 2008). Uit onderzoek van Gerstein, Woodman, Burnson, Cheng en Poehlmann-Tynan (2017) komt naar voren dat de gedragsproblemen bij MP geboren kinderen al vroeg in de ontwikkeling plaats vinden en dat deze vaak samenhangen met verhoogde disregulatie bij het kind. Dit is van invloed op de opvoeding. Verhoogde disregulatie voorspelt minder positief opvoedgedrag (Ellingsen,

Baker, Blacher, & Crnic, 2014a) en meer negatief opdringerig opvoedgedrag (Brown, McIntyre, Crnic, Baker, & Blacher, 2011). Daarnaast hebben moeders van prematuur geboren kinderen een verhoogde kans op het ontwikkelen van een depressie (Vigod, Villegas, Dennis, & Ross, 2010). Dit voorspelt minder optimaal ouderschap (Poehlmann et al., 2011), wat kan leiden tot gedragsproblemen bij het kind (Gray, Indurkha, & McCormick, 2004). De relatie tussen de opvoedingsstijl van ouders en externaliserend gedrag bij peuters wordt dus mogelijk beïnvloed door een moderator, namelijk de zwangerschapsduur.

Naast MP geboren kinderen blijken jongens ook een verhoogd risico te hebben voor het vertonen van externaliserend gedrag (Potijk et al., 2012). Uit onderzoek van Potijk en collega's (2012) blijkt eveneens dat er een verschil is tussen jongens en meisjes in de mate van externaliserend gedrag als gevolg van MP. Zowel MP geboren jongens als meisjes vertonen gedragsproblemen. Meisjes scoren hoger wanneer er gekeken wordt naar de totale uitkomst; zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag, terwijl jongens vooral externaliserend probleemgedrag vertonen. Ook AT geboren jongens blijken meer gedragsproblemen te vertonen (Zeijl et al., 2005). De relatie tussen de opvoedstijl en externaliserend gedrag wordt dus mogelijk eveneens beïnvloed door de moderator geslacht.

In het huidige onderzoek wordt gekeken naar voorspellers van externaliserend gedrag bij peuters. De onderzoeksvraag luidt: Is er sprake van een relatie tussen structuur in de opvoeding en externaliserend gedrag bij driejarige peuters en wat is de invloed van de zwangerschapsduur en het geslacht hierop? Verwacht wordt dat er een negatieve relatie is tussen de structuur in opvoeding en de mate van externaliserend gedrag; hoe meer structuur er is in de opvoeding, hoe minder externaliserend gedrag kinderen laten zien op driejarige leeftijd. Verder wordt verwacht dat zowel de zwangerschapsduur als het geslacht de samenhang tussen de structuur in opvoeding en het externaliserend gedrag beïnvloedt en beiden, los van elkaar, een moderator zijn (Figuur 1).

Dit onderzoek hoopt bij te dragen aan de bestaande literatuur, doordat gekeken wordt naar verschillen tussen MP en AT geboren kinderen. Onderzoek naar deze doelgroep is schaars, maar er is wel bekend dat de MP geboren kinderen meer problemen ervaren dan dat er in het verleden werd aangenomen. Onderzoek naar de risico's, in dit geval het ontwikkelen van externaliserend gedrag, voor MP geboren kinderen is dan ook gewenst. In het kader van het maatschappelijke belang is het voor het consultatiebureau, met een signalerende functie, belangrijk om op de hoogte zijn van de voorspellers van externaliserend gedrag bij peuters. Ze moeten weten welke kinderen een risico vormen, bijvoorbeeld MP geboren kinderen, zodat er preventief interventies kunnen worden ingezet.

Figuur 1. Model: Samenhang structuur in opvoeding en externaliserend gedrag gemodereerd door zwangerschapsduur en geslacht.

Methode

Procedure en participanten

De data van deze studie is verkregen uit een groter longitudinaal project: de Studie naar Aandacht van Prematuur geboren kinderen, het STAP-project. De huidige studie heeft een kwantitatief design en er werd gebruik gemaakt van één meetmoment. Er werd door ouders actief toestemming gegeven voor het onderzoek. Het STAP-project werd door de Medisch Ethische Toetsingscommissie van het Universitair Medisch Centrum Utrecht goedgekeurd (de Jong, Verhoeven, Lasham, Meijssen, & van Baar, 2015).

In dit onderzoek werden ouders van MP geboren kinderen uit negen ziekenhuizen in Utrecht en omgeving en, voor de controlegroep, de ouders van AT geboren kinderen uit vier ziekenhuizen in Utrecht en omgeving, door middel van een brief via hun kinderarts of verloskundige uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek toen hun kind tien maanden oud was. Deze kinderen zijn geboren tussen maart 2010 en april 2011. De exclusiecriteria voor beide groepen waren; dismaturiteit (geboortegewicht beneden 10e percentiel volgens Nederlandse referentiecurven van Stichting Perinatale Registratie Nederland [SPRN]) (Stichting Perinatale Registratie Nederland, 2013), meerlingen, opname op een tertiaire neonatale intensive care, ernstige aangeboren afwijkingen, alcohol- of drugsmisbruik door de moeder of chronisch gebruik van psychiatrische geneesmiddelen door de moeder gedurende zwangerschap (De Jong et al., 2015). Er hadden zich 230 ouders met hun kind aangemeld, waarvan 126 kinderen MP en 104 kinderen AT geboren waren (De Jong et al., 2015). Van deze 230 kinderen was er volledige data beschikbaar voor 149 kinderen, 72 MP en 77 AT geboren kinderen. In Tabel 1 staan de neonatale en demografische kenmerken van de participanten beschreven.

Op het eerste meetmoment hadden de moeders de Nederlandse versie van de Child Behavior Checklist/1,5-5 ([CBCL/1,5-5]; Achenbach & Rescorla, 2000) ingevuld om gedragsproblemen in kaart te brengen (de Jong et al., 2015). Om de opvoedstijl in kaart te brengen, werd de Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire ([CECPAQ];

Verhoeven et al., 2017) gebruikt. De gezinnen ontvingen een wervingsbrief waarin de doelstellingen van het project werden toegelicht (d.w.z. om te onderzoeken hoe moeders en vaders hun 1-4-jarige kind opvoeden). Na toestemming van de gezinnen werden zelfrapportagevragenlijsten, CBCL/1,5-5 en de CECPAQ gemaïld en werd de ouders gevraagd om de ingevulde vragenlijsten binnen twee weken terug te sturen (Verhoeven et al., 2017).

Tabel 1

Neonatale en Demografische Kenmerken van de Participanten

	À terme geboren (<i>N</i> = 77) 37-41 weken	Matig prematuur geboren (<i>N</i> = 72) 32-36 weken	<i>p</i> -waarde ^a
Geboortegewicht in grammen			
Gemiddelde (<i>SD</i>)	3544 (465)	2492 (482)	<.001
Range	2795-5330	1420-3550	
Geslacht (% jongens)	41.6%	52.8%	.16
Zwangerschapsduur in weken			
Gemiddelde (<i>SD</i>)	39.43 (1.02)	34.68 (1.33)	<.001
32 weken (%)		11.1%	
33 weken (%)		13.9%	
34 weken (%)		19.4%	
35 weken (%)		25.0%	
36 weken (%)		30.6%	
37 weken (%)	5.2%		
38 weken (%)	10.4%		
39 weken (%)	33.8%		
40 weken (%)	37.7%		
41 weken (%)	13.0%		
Opleidingsniveau moeder ^b			<.001
Laag	2.6%	5.6%	
Middel	9.1%	38.8%	
Hoog	88.3%	55.6%	

^aGroepsverschillen getoetst middels ANOVAs en X^2 -toetsen

^bLaag: lager beroepsonderwijs, voortgezet middelbaar beroepsonderwijs en middelbaar algemeen voortgezet onderwijs; middel: hoger algemeen voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs; hoog: hoger beroepsonderwijs, universiteit bachelor/master en doctoraal.

Meetinstrumenten

Structuur in opvoeding. Om de structuur in de opvoeding te meten, is er gebruik gemaakt van de CECPAQ (Verhoeven et al., 2017). De vragenlijst bestaat uit 54 vragen die zijn onderverdeeld in vijf domeinen, namelijk: ondersteuning, stimulering, structuur, positieve discipline en harde discipline. Alleen de totaalscore van het domein ‘structuur’ wordt meegenomen. Dit domein bestaat uit 12 vragen onderverdeeld in drie subdomeinen; consistentie, overreactiviteit en laksheid (Verhoeven et al., 2017). Structuur verwijst hier

naar de mate waarin ouders zorgen voor een georganiseerde omgeving en externe structuur voor hun kind. Een voorbeelditem van het domein 'structuur' is: *'De straf die ik mijn kind geef, hangt af van mijn gemoedstoestand'*. Ouders werd gevraagd om, aan de hand van een 6-puntschaal (1 = nooit tot 6 = altijd), aan te geven hoe vaak zij als opvoeders het beschreven gedrag vertonen. Bij acht van de twaalf items wordt een 6-puntschaal gebruikt die gebaseerd is op één effectieve en één ineffectieve reactie op de gepresenteerde opvoedingssituatie (Verhoeven et al., 2017). De betrouwbaarheid voor de subschaal 'structuur' is voldoende (Cronbachs $\alpha = .80$).

Externaliserend gedrag. Het externaliserend gedrag werd in kaart gebracht door middel van de CBCL/1,5-5. Deze vragenlijst meet emotionele en gedragsproblemen bij kinderen van anderhalf tot vijf jaar (Achenbach & Rescorla, 2000). De vragenlijst bestaat uit zeven subschalen, waarvan de subschalen 'aandachtsproblemen' en 'agressief gedrag' worden gebruikt. Zij vormen samen de schaal 'externaliseren' (Achenbach & Rescorla, 2000). De subschaal 'aandachtsproblemen' bestaat uit vijf vragen. Een voorbeeld item van de schaal is: *'Kan zich niet concentreren, niet lang de aandacht ergens bij houden'*. De subschaal 'agressief gedrag' bestaat uit 19 vragen. Een voorbeelditem van de schaal is: *'Vernielt eigen spullen'*. Moeder werd gevraagd om aan te geven in hoeverre het item betrekking heeft op haar kind, in de afgelopen twee maanden; 0 'helemaal niet', 1 'een beetje of soms' en 2 'duidelijk of vaak'. De betrouwbaarheid van de schaal 'externaliseren' is goed (Cronbachs $\alpha = .88$). De validiteit van de CBCL/1,5-5 is eveneens goed (Achenbach & Rescorla, 2000; Rescorla, 2005).

Analyse

De gegevens zijn geanalyseerd middels IBM SPSS versie 26.0. Voordat antwoord gegeven kon worden op de vraag of er een verband is tussen structuur in opvoeding en externaliserend gedrag en of de moderatoren zwangerschapsduur of geslacht hierop van invloed zijn, werden zes items van domein 'structuur' van de CECPAQ omgepoold, zodat de vragen in dezelfde richting werden gesteld. Nadien konden de verschillende testen uitgevoerd worden.

Om de hiërarchische multi-pele regressieanalyse met interactie-effect uit te kunnen voeren, werden eerst de assumpties getoetst. De lineariteit is beoordeeld door gedeeltelijke regressieplots en een plot van bestudeerde residuen ten opzichte van de voorspelde waarden. Er is onafhankelijkheid van de residuen, zoals beoordeeld door een Durbin-Watson-statistiek van respectievelijk 2.095 en 2.018. Er blijkt sprake van homoscedasticiteit, zoals beoordeeld door visuele inspectie van een plot van bestudeerde residuen ten opzichte van niet-

gestandaardiseerde voorspelde waarden. De assumptie van multicollineariteit is geschonden, zo blijkt uit de tolerantiewaarden. Daarom worden de onafhankelijke variabelen gecentreerd voordat ze gebruikt worden in de toetsen. Er zijn geen bestudeerde verwijderde residuen groter dan ± 3 standaardafwijkingen, geen hefboomwaarden groter dan 0.2 en waarden voor Cook's afstand boven 1. Er wordt voldaan aan de assumptie van normaliteit, zoals beoordeeld door Q-Q Plot.

Resultaten

Beschrijvende statistieken

In Tabel 2 worden de correlaties, gemiddelden en standaarddeviaties weergegeven voor externaliserend gedrag, structuur in opvoeding en zwangerschapsduur. De correlaties, gemiddelden en standaarddeviaties voor externaliserend gedrag, structuur in opvoeding en geslacht staan in Tabel 3 beschreven.

Pearsons rangcorrelatie werd uitgevoerd om te kijken of er sprake was van een significante (negatieve) relatie tussen structuur in de opvoeding en externaliserend gedrag en of dit verschilde op basis van zwangerschapsduur en geslacht. Hieruit kwam naar voren dat er sprake was van een negatief significante relatie tussen structuur in opvoeding en externaliserend gedrag bij zowel MP als bij AT geboren kinderen (zie Tabel 2), wat betekent dat meer structuur voor minder externaliserend gedrag zorgt. Er was eveneens sprake van een negatief significante relatie tussen structuur in opvoeding en externaliserend gedrag bij meisjes (zie Tabel 3). Bij de jongens was de relatie trend significant, $p = .056$. Dit betekent dat bij meisjes meer structuur zorgt voor minder externaliserend gedrag.

Tabel 2

Beschrijvende Statistieken Structuur in Opvoeding en Externaliserend Gedrag uitgesplitst voor Matig Premature en à Terme Geboren Kinderen

	1	2	3	MP (N = 72) M (SD)	AT (N = 77) M (SD)
1. Externaliserend Gedrag		-.230*	-.014	9.38 (6.34)	8.23 (5.57)
2. Structuur in Opvoeding	-.301 ^{a*}		-.032	54.53 (5.12)	53.87 (4.66)
3. Zwangerschapsduur in weken	-.057 ^a	-.015 ^a		34.50 (1.35)	39.43 (1.02)

Noot. ^aMP, * $p < .05$

Tabel 3

Beschrijvende Statistieken Structuur in Opvoeding en Externaliserend Gedrag uitgesplitst voor Geslacht

	1	2	3	Jongens (N = 70) M (SD)	Meisjes (N = 79) M (SD)
1. Externaliserend Gedrag		-.298*	-.131	9.61 (5.89)	8.06 (5.97)
2. Structuur in Opvoeding	-.230 ^a		.076	54.39 (4.70)	54.01 (5.05)
3. Zwangerschapsduur in weken	-.046 ^a	.057 ^a		36.74 (2.76)	37.32 (2.71)

Noot. ^ajongens, * $p < .01$

Hiërarchische multiële regressieanalyse

Er is een hiërarchische multiële regressieanalyse uitgevoerd om te kijken of de relatie tussen structuur in opvoeding en externaliserend gedrag gemodereerd wordt door de zwangerschapsduur. Om de relatie te bepalen tussen externaliserend gedrag (afhankelijke variabele), structuur in opvoeding (onafhankelijke variabele), zwangerschapsduur (onafhankelijke variabele) en interactieterm structuurinopvoedingXzwangerschapsduur, werd er van de variabele zwangerschapsduur een Dummy variabele gemaakt (<37 weken = 0 en ≥ 37 weken = 1). Waarna alle onafhankelijke variabelen werden gecentreerd. Het significantieniveau is ingesteld op $p < .05$. De resultaten staan beschreven in Tabel 4. Als eerste stap in de analyse, met afhankelijke variabele externaliserend gedrag, werden structuur in opvoeding en zwangerschapsduur toegevoegd om de kijken hoeveel variantie deze variabelen kunnen verklaren. Structuur in opvoeding en zwangerschapsduur waren samen verantwoordelijk voor 6.8% van de verklaarde variantie in externaliserend gedrag, $R^2_{\text{adj}} = .07$, $F(2,146) = 6.378$, $p < .05$. De structuur in opvoeding is een significante voorspeller voor externaliserend gedrag, maar zwangerschapsduur blijkt geen significant deel van de variantie in externaliserend gedrag te verklaren. Als tweede en laatste stap werd de interactieterm toegevoegd. In Tabel 4 is te zien dat interactie tussen structuur in opvoeding en zwangerschapsduur, model 2, geen significante voorspeller was voor externaliserend gedrag, $R^2_{\text{adj}} = .06$, $F(1,145) = 4.315$, $p = .616$. De relatie tussen structuur in opvoeding en externaliserend gedrag verschilde niet tussen kinderen die matig prematuur (32 – 36⁺⁶ weken) en à terme (≥ 37 weken) geboren waren en werd dus niet gemodereerd door de zwangerschapsduur.

Tabel 4

Multipele Regressieanalyse van Voorspeller Zwangerschapsduur op Externaliserend Gedrag

	Coëfficiënten						ΔR^2
	<i>B</i>	[95% CI]	SE <i>B</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>	
Model 1							.08
Constant	8.87	[7.93,9.81]	.48		18.66	.000**	
Structuur in Opvoeding	-.33	[-.52,-.14]	.10	-.27	-3.36	.001*	
Zwangerschapsduur	-1.36	[-3.23,.51]	.95	-.11	-1.44	.153	
Model 2							.002
Constant	8.89	[7.95,9.83]	.48		18.61	.000**	
Structuur in Opvoeding	-.33	[-.52,-.14]	.10	-.27	-3.37	.001*	
Zwangerschapsduur	-1.36	[-3.23,-.52]	.95	-.11	-1.43	.154	
Structuur in Opvoeding X Zwangerschapsduur	.10	[-.29,.48]	.20	.04	.50	.616	

Noot. $N=149$. * $p < .05$, ** $p < .001$.

Daarnaast is er nogmaals een hiërarchische multipele regressieanalyse uitgevoerd om te kijken of de relatie tussen structuur in opvoeding en externaliserend gedrag gemodereerd wordt door de het geslacht. Om de relatie tussen externaliserend gedrag (afhankelijk variabele), structuur in opvoeding (onafhankelijke variabele), geslacht (onafhankelijke variabele), en interactieterm structuurinopvoedingXgeslacht te bepalen, is er van variabele geslacht een Dummy variabele gemaakt (jongen = 0 en meisje = 1) waarna alle onafhankelijke variabelen zijn gecentreerd. De resultaten staan beschreven in Tabel 5. Structuur in opvoeding en geslacht zijn samen verantwoordelijk voor 7.5% van de verklaarde variantie in externaliserend gedrag. De verklaarde variantie van het eerste model is significant, $R^2_{adj} = .08$, $F(2, 146) = 6.964$, $p < .05$. In dit model is geslacht geen significante voorspeller voor de externaliserend gedrag. Tenslotte is in Tabel 5 te zien dat de interactie tussen structuur in opvoeding en geslacht, model 2, geen significante voorspeller is voor externaliserend gedrag, $R^2_{adj} = .06$, $F(1, 145) = 4.650$, $p = .743$. De relatie tussen structuur in opvoeding en externaliserend gedrag verschilt niet tussen jongens en meisjes en wordt dus niet gemodereerd door het geslacht.

Tabel 5

Multipele Regressieanalyse van Voorspeller Geslacht op Externaliserend Gedrag

	Coëfficiënten						
	<i>B</i>	[95% <i>CI</i>]	<i>SE B</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>	ΔR^2
Model 1							.09
Constant	8.86	[7.93,9.79]	.47		18.79	.000**	
Structuur in Opvoeding	-.32	[-.52,-.13]	.10	-.27	-3.35	.001*	
Geslacht	-1.67	[-3.54,.19]	.94	-.14	-1.78	.078	
Model 2							.001
Constant	8.85	[7.92,9.79]	.47		18.70	.000**	
Structuur in Opvoeding	-.32	[-.51,-.13]	.10	-.26	-3.25	.001*	
Geslacht	-1.67	[-3.54,.20]	.95	-.14	-1.77	.079	
Structuur in Opvoeding X Geslacht	-.06	[-.45,.32]	.20	-.03	-.33	.743	

Noot. $N=149$. * $p < .05$, ** $p < .001$.

Discussie en conclusie

Onderzoeken naar de lange termijneffecten van matig prematuur [MP] geboren kinderen zijn nog schaars. In het huidige onderzoek is gekeken naar de relatie tussen structuur in opvoeding en externaliserend gedrag bij peuters van drie jaar. Tevens is gekeken of deze relatie gemodereerd wordt door de zwangerschapsduur en het geslacht. Uit de resultaten kwam naar voren dat er sprake is van een negatieve significante relatie tussen structuur in opvoeding en externaliserend gedrag zowel MP als à terme [AT] geboren kinderen en bij meisjes. Structuur in opvoeding blijkt een significante voorspeller voor externaliserend gedrag, maar wordt niet gemodereerd door de zwangerschapsduur of het geslacht. Dit wil zeggen dat de relatie tussen structuur in opvoeding en externaliserend gedrag niet verschilt tussen MP en AT geboren kinderen of jongens en meisjes.

Zoals verwacht komt uit de resultaten naar voren dat er sprake is van een negatieve significante relatie tussen structuur in opvoeding en externaliserend gedrag bij meisjes. Dit betekent voor meisjes dat meer structuur zorgt voor minder externaliserend gedrag. Bij jongens was de relatie trend significant, $p = .056$. Bij een grotere onderzoeksgroep zal de relatie voor jongens mogelijk ook significant zijn. De eerste hypothese is gericht op de totale groep, zowel jongens als meisjes, waardoor deze hypothese maar gedeeltelijk bevestigd kan worden. Deze resultaten sluiten gedeeltelijk aan bij het onderzoek van Verhoeven en

collega's (2017) waarin eveneens naar voren kwam dat er sprake is van een negatieve significante relatie. Het verschil met het huidige onderzoek is te verklaren doordat Verhoeven en collega's (2017) een grotere steekproef hadden en zij de totale groep onderzocht hebben en het niet gesplitst hebben in jongens en meisjes.

Kijkend naar de tweede hypothese, aangaande de modererende rol van zwangerschapsduur op de relatie tussen structuur in opvoeding en het externaliserend gedrag, kan deze niet bevestigd worden. Dit betekent dat de zwangerschapsduur geen invloed lijkt te hebben op de relatie tussen structuur in de opvoeding en het ontwikkelen van externaliserend gedrag bij peuters, wat betekent dat MP geboren kinderen niet kwetsbaarder zijn voor opvoedingseffecten dan AT geboren kinderen. Uit verschillende onderzoeken komt juist naar voren dat MP geboren kinderen meer risico lopen op het ontwikkelen van externaliserend probleemgedrag dan AT geboren kinderen (Gerstein et al., 2017; Potijk et al., 2012). Dit verschil kan verklaard worden doordat Potijk en collega's (2012) geen MP geboren kinderen hebben meegenomen die met 36 weken zijn geboren, terwijl in het huidige onderzoek deze MP geboren kinderen 30.6% van de MP doelgroep zijn. Daarnaast is het hoge opleidingsniveau van de moeders (Koutra et al., 2012) een mogelijke verklaring. Een lage sociaal-economische status [SES] is namelijk een krachtige voorspeller voor externaliserend gedrag (Gerstein et al., 2017; Potijk, de Winter, Bos, Kerstjens, & Reijneveld, 2015).

De derde en laatste hypothese aangaande de modererende rol van geslacht op de relatie tussen structuur in opvoeding en het externaliserend gedrag, kan eveneens niet bevestigd worden. Het geslacht heeft in dit onderzoek geen modererende rol in de relatie tussen structuur in opvoeding en het externaliserend gedrag bij driejarige peuters. Dit betekent dat het geslacht geen invloed heeft op het ontwikkelen van externaliserend gedrag. Dit komt niet overeen met de resultaten uit het onderzoek van Potijk en collega's (2012). Het verschil is mogelijk te verklaren door de lagere totaalscore op de CBCL schaal 'externaliseren' in het huidige onderzoek, in vergelijking met het onderzoek van Potijk en collega's (2012). Het hoge opleidingsniveau van de moeders speelt hier mogelijk een rol (Koutra et al., 2012).

Concluderend kan worden gesteld dat structuur in opvoeding maar een klein aandeel heeft in de het ontwikkelen van externaliserend gedrag op driejarige leeftijd. Andere factoren die niet onderzocht zijn, maar wel een rol kunnen spelen, zijn ouder-kindrelatie (Bowlby, 1969), overreactieve opvoedingstijl (Campbell et al., 2000; Maccoby, 2000; Shaw, Gilliom, Ingoldsby, & Nagin, 2003) en onveilige hechting (Sroufe, Carlson, Levy, & Egeland, 1999).

Uit het huidige onderzoek komt naar voren dat meer structuur in de opvoeding van meisjes zal zorgen voor minder externaliserend gedrag op driejarige leeftijd en dat dit mogelijk ook het geval is bij jongens. Aangezien (bijna) elk kind door het consultatiebureau wordt gezien, is dit een laagdrempelige manier om met ouders het gesprek aan te gaan en indien nodig te begeleiden tijdens de opvoeding van hun peuter. Wanneer het consultatiebureau op de hoogte is van de interventies die ingezet kunnen worden wanneer er problemen zijn, kunnen de gevolgen op latere leeftijd beperkt blijven en misschien zelfs voorkomen worden (Egger & Angold, 2006).

Voor toekomstig wetenschappelijk onderzoek is het van belang dat er gekeken wordt naar het effect van MP geboren zijn op lange termijn, zodat er zicht komt op hoe deze doelgroep zich ontwikkelt wanneer ze bijvoorbeeld naar school gaan. MP geboren kinderen hebben namelijk op vierjarige leeftijd twee keer zoveel kans op ontwikkelingsproblemen (Kerstjens et al., 2011) en op zevenjarige leeftijd vaker tekorten in onder andere de executieve functies (Cserjesi et al., 2012). Uit onderzoek van Kooijmans, Scheres, & Oosterlaan (2009) komt naar voren dat tekorten in de executieve functies weer kunnen leiden tot externaliserend gedrag.

De huidige studie had een aantal beperkingen en sterke kanten. Een van de beperkingen was de homogene groep. Alleen moeders hebben de vragenlijsten ingevuld en er was sprake van een hoog opleidingsniveau. Dit zou een rol gespeeld kunnen hebben op de manier waarop de antwoorden zijn gegeven. Moeders kijken anders tegen het gedrag van de kinderen en hun eigen opvoedingsstijl aan dan vaders (Bornstein et al., 2015). Vaders zijn tegenwoordig meer betrokken bij de opvoeding dan vroeger en kunnen een andere rol hebben in de opvoeding en ontwikkeling van hun kinderen (Bianchi & Milkie, 2010; Lewis & Lamb, 2003). Daarnaast zorgt het hoge opleidingsniveau voor een beperkte generaliseerbaarheid, omdat dit niet representatief is voor de gehele Nederlandse bevolking. Tot slot is er sprake van een momentopname omdat de vragenlijsten eenmalig afgenomen worden. Een van de sterke kanten is de bijzondere onderzoeksgroep, aangezien er ook MP geboren kinderen zijn onderzocht. Dit is een doelgroep waar nog weinig over bekend is in relatie tot deze thema's. Daarnaast zijn er bekende, gestandaardiseerde en gevalideerde meetinstrumenten gebruikt.

Een aanbeveling zou zijn om in vervolgstudies grotere, heterogene groepen, op het gebied van sekse van ouders en opleidingsniveau, te gebruiken die representatief zijn aan de Nederlandse bevolking. Deelname van vaders aan het onderzoek zal eveneens lijden tot meer generaliseerbaarheid. Daarnaast zou het goed zijn om een longitudinale studie te doen, zodat de ontwikkeling beter in kaart gebracht wordt. Op twee à drie jarige leeftijd ligt volgens de

normale ontwikkeling namelijk het hoogtepunt van het externaliserend gedrag (Campbell, 1995; Hill, Degnan, Calkins, & Keane, 2006). Dit gedrag neemt weer af wanneer kinderen meer taal tot hun beschikking hebben, betere executieve functies ontwikkelen en beter leren reguleren (Campbell, 1995). Daarom is het belangrijk om te kijken of het externaliserende gedrag wat beschreven wordt, hoort bij de normale ontwikkeling of wordt veroorzaakt door andere factoren.

De klinische implicatie van deze studie is dat er verder onderzoek gedaan moet worden naar het effect van MP geboren zijn op de lange termijn, zodat er preventief interventies ingezet kunnen worden om (externaliserende) problemen in de toekomst te reduceren of voorkomen.

Referenties

- Achenbach, T. M., & Rescorla, L. (2000). *ASEBA preschool forms & profiles: An integrated system of multi-informant assessment*. Burlington, VT: University of Vermont, Research Center for Children, Youth, and Families.
- Bianchi, S. M., & Milkie, M. A. (2010). Work and family research in the first decade of the 21st century. *Journal of Marriage and Family*, *72*, 705-725.
doi:10.1111/j.1741- 3737.2010.00726.x
- Blencowe, H., Cousens, S., Oestergaard, M. Z., Chou, D., Moller, A-B., Narwal, R., . . . Lawn, J. E. (2012). National, regional, and worldwide estimates of preterm birth rates in the year 2010 with time trends since 1990 for selected countries: A systematic analysis and implications. *Lancet*, *379*, 2162–2172.
doi:10.1016/S0140-6736(12)60820-4
- Bornstein, M. H., Putnick, D. L., Lansford, J. E., Pastorelli, C., Skinner, A. T., Sorbring, E, . . . Oburu. P. (2015) Mother and father socially desirable responding in nine countries: Two kinds of agreement and relations to parenting self-reports. *International Journal of Psychology*, *50*, 174–185. doi:10.1002/ijop.12084
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss, Vol. 1: Attachment*. London: Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis.
- Brown, M. A., McIntyre, L. L., Crnic, K. A., Baker, B. L., & Blacher J. (2011). Preschool children with and without developmental delay: Risk, parenting, and child demandingness. *Journal of Mental Health Research in Intellectual Disabilities*, *4*, 206–226. doi:10.1080/ 19315864.2011.596990.
- Campbell, S. B. (1995). Behavior problems in preschool children: A review of recent research. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *36*, 113–149.
doi:10.1111/j.1469-7610.1995.tb01657.x

- Campbell, S. B., Shaw, D. S., & Gilliom, M. (2000). Early externalizing behavior problems: Toddlers and preschoolers at risk for maladjustment. *Development and Psychopathology, 12*, 467–488. doi:10.1017/S0954579400003114
- Cserjesi, R., van Braeckel, K. N. J. A., Butcher, P. R., Kerstjens, J. M., Reijneveld, S. A., Bouma, A., . . . Bos, A. F. (2012). Functioning of 7-year-old children born at 32 to 35 weeks gestational age. *Pediatrics, 130*, 838–846. doi:10.1542/peds.2011-2079
- Colson, E. R., & Dworkin, P. H. (1997). Toddler Development. *Pediatrics in Review, 18*, 255-259. doi:10.1542/pir.18-8-255
- De Jong, M., Verhoeven, M., Lasham, C. A., Meijssen, C. B., & van Baar, A. L. (2015). Behaviour and development in 24-month-old moderately preterm toddlers. *Archives of Disease in Childhood, 100*, 548–553. doi:10.1136/archdischild-2014-307016
- Egger, H. L., & Angold, A. (2006). Common emotional and behavioral disorders in preschool children: Presentation, nosology, and epidemiology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 47*, 313-337. doi:10.1111/j.1469-7610.2006.01618.x
- Ellingsen, R., Baker, B. L., Blacher, J., & Crnic, K. (2014a). Resilient parenting of children at developmental risk across middle childhood. *Research in Developmental Disabilities, 35*, 1364–1374. doi:10.1016/j.ridd.2014.03.016.
- Ellingsen, R., Baker, B. L., Blacher, J., & Crnic, K. (2014b). Resilient parenting of preschool children at developmental risk. *Journal of Intellectual Disabilities Research, 58*, 664-678. doi:10.1111/jir.12063.

- Fossum, S., Morch, W., Hadegard, B. H., & Drugli, M. B. (2007). Childhood disruptive behaviors and family functioning in clinically referred children: Are girls different from boys? *Scandinavian Journal of Psychology*, *48*, 375–382.
doi:10.1111/j.1467-9450.2007.00617.x
- Frick, P. J., & Jackson, Y. K. (1993). Family functioning and childhood antisocial behavior: Yet another reinterpretation. *Journal of Clinical Child Psychology*, *22*, 410–419.
doi:10.1207/s15374424jccp2204_1
- Gerstein, E. D., Woodman, A. C., Burnson, C., Cheng, E. R., & Poehlmann-Tynan, J. (2017). Trajectories of externalizing and internalizing behaviors in preterm children admitted to a neonatal intensive care unit. *Journal of Pediatrics*, *187*, 111-118.
doi:10.1016/j.jpeds.2017.04.047
- Gilliom, M. & Shaw, D. S. (2004). Codevelopment of externalizing and internalizing problems in early childhood. *Development and Psychopathology*, *16*, 313–333.
doi:10.1017/S0954579404044530
- Gray, R. F., Indurkha, A., & McCormick, M. C. (2004). Prevalence, stability, and predictors of clinically significant behavior problems in low birth weight children at 3, 5, and 8 years of age. *Pediatrics*, *114*, 736-743. doi:10.1542/peds.2003-1150-L
- Grolnick, W. S., & Pomerantz, E. M. (2009). Issues and challenges in studying parental control: Toward a new conceptualization. *Child Development Perspectives*, *3*, 165-170. doi:10.1111/j.1750-8606.2009.00099.x
- Hill, A. L., Degnan, K. A., Calkins, S. D., & Keane, S. P. (2006). Profiles of externalizing behavior problems for boys and girls across preschool: the roles of emotion regulation and inattention. *Development and Psychopathology*, *42*, 913–928.
doi:10.1037/0012-1649.42.5.913

Huisman, J., Flapper, B., Kalverdijk, L., L'Hoir, M., & van Weel, E. (2010). Slecht luisteren.

Gedragsproblemen bij kinderen (pp. 93-100). Houten, Nederland: Bohn Stafleu van Loghum.

Johnson, S. (2007). Cognitive and behavioural outcomes following very preterm birth.

Seminars in Fetal & Neonatal Medicine, 12, 363–373. doi:10.1016/j.siny.2007.05.004

Keenan, K., & Wakschlag, L. S. (2000). More than the terrible twos: The nature and severity of behavior problems in clinic-referred preschool children. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 28, 33–46. doi:10.1023/a:1005118000977

Psychology, 28, 33–46. doi:10.1023/a:1005118000977

Kernis, M. H., Brown, A. C., & Brody, G. H. (2000). Fragile self-esteem in children and its associations with perceived patterns of parent-child communication. *Journal of Personality*, 68, 225-252. doi:10.1111/1467-6494.00096

Personality, 68, 225-252. doi:10.1111/1467-6494.00096

Kerr, D. R., Lopez, N. L., Olson, S. L., & Sameroff, A. J. (2004). Parental discipline and externalizing behavior problems in early childhood: The roles of moral regulation and child gender. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 32, 369–383.

doi:10.1023/b:jacp.0000030291.72775.96

Kerstjens, J. M., de Winter, A. F., Bocca-Tjeertes, I. F., ten Vergert, E. M., Reijneveld, S. A., & Bos, A. F. (2011). Developmental delay in moderately preterm-born children at school entry. *The Journal of Pediatrics*, 159, 92–98.

doi:10.1016/j.jpeds.2010.12.041

Kooijmans, R. Scheres, A., & Oosterlaan, J. (2009). Response inhibition and measures of psychopathology: A dimensional. *Child Neuropsychology*, 6, 175-184.

doi:10.1076/chin.6.3.175.3154

Koutra, K., Chatzi, L., Roumeliotaki, T., Vassilaki, M., Giannakopoulou, E., Batsos, C., ...

Kogevinas, M. (2012). Socio-demographic determinants of infant neuro-development at 18 months of age: Mother-child cohort (Rhea study) in Crete, Greece. *Infant Behavior and Development*, 35, 48-59. doi:10.1016/j.infbeh.2011.09.005

Lengua, L. J. (2006). Growth in temperament and parenting as predictors of adjustment during children's transition to adolescence. *Developmental Psychology*, 42, 819–832. doi:10.1037/0012-1649.42.5.819

Lewis, C., & Lamb, M. E. (2003). Fathers' influences on children's development: The evidence from two-parent families. *European Journal of Psychology of Education*, 18, 211-228. doi:10.1007/BF03173485

Lorber, M. F. (2012). The role of maternal emotion regulation in overreactive and lax discipline. *Journal of Family Psychology*, 26, 642–647. doi:10.1037/a0029109

Maccoby, E. E. (2000). Parenting and its effects on children: On reading and misreading behavior genetics. *Annual Review of Psychology*, 51, 1–27. doi:10.1146/annurev.psych.51.1.1

Mesman, J., Bongers, I. L., & Koot, H. M. (2001). Preschool developmental pathways to preadolescent internalizing and externalizing problems. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 42, 679–689. doi:10.1111/1469-7610.00763

Poehlmann, J., Schwichtenberg, A. J., Bolt, D. M., Hane, A., Burnson, C., & Winters, J. (2011). Infant physiological regulation and maternal risks as predictors of dyadic interaction trajectories in families with a preterm infant. *Developmental Psychology*, 47, 91-105. doi:10.1037/a0020719

Potijk, M. R., de Winter, A. F., Bos, A. F., Kerstjens, J. M., & Reijneveld, S. A. (2012).

Higher rates of behavioural and emotional problems at preschool age in children born moderately preterm. *Archives of Disease in Childhood*, *97*, 112-117.

doi:10.1136/adc.2011.300131

Potijk, M. R., de Winter, A. F., Bos, A. F., Kerstjens, J. M., & Reijneveld, S.

A. (2015). Behavioural and emotional problems in moderately preterm children with low socioeconomic status: A population-based study. *European Child and Adolescent Psychiatry*, *24*, 787-795. doi:10.1007/s00787-014-0623-y

Prinzle, P., Onghena, P., Hellinckx, W., Grietens, H., Ghesquiere, P., & Colpin, H. (2004).

Parent and child personality characteristics as predictors of negative discipline and externalizing problem behaviour in children. *European Journal of Personality*, *18*, 73-102. doi:10.1002/per.501

Rescorla, L. S. (2005). Assessment of young children using the achenbach system of

empirically based assesment (ASEBA). *Mental Retardation and Developmental Disabilities Research Review*, *11*, 226-237. doi:10.1002/mrdd.20071

Shapiro-Mendoza, C. K., Tomashek, K. M., Kotelchuck, M., Barfield, W., Nannini, A.,

Weiss, J., & Declercq, E. (2008). Effect of late-preterm birth and maternal medical conditions on newborn morbidity risk. *Pediatrics*, *121*, 223–232.

doi:10.1542/peds.2006-3629

Shaw, D. S., Gilliom, M., Ingoldsby, E. M., & Nagin, D. S. (2003). Trajectories leading to school-age conduct problems. *Developmental Psychology*, *39*, 189–200.

doi:10.1037//0012-1649.39.2.189

Sroufe, L. A., Carlson, E. A., Levy, A. K., & Egeland, B. (1999). Implications of attachment

theory for developmental psychopathology. *Development and Psychopathology*, *11*, 1-13. doi:10.1017/s0954579499001923

Stichting Perinatale Registratie Nederland (2013). *Perinatale zorg in Nederland 2012*.

Utrecht: Stichting Perinatale Registratie Nederland.

Verhoeven, M., Deković, M., Bodden, D., & van Baar, A. L. (2017). Development and initial validation of the comprehensive early childhood parenting questionnaire (CECPAQ) for parents of 1–4 year-olds. *European Journal of Developmental Psychology, 14*, 233-247. doi:10.1080/17405629.2016.1182017

Verhoeven, M., Junger, M., Van Aken, C., Deković, M., & Van Aken, M. A. G. (2010). Parenting and children's externalizing behavior: Bidirectionality during toddlerhood. *Journal of Applied Developmental Psychology, 31*, 93–105. doi:10.1016/j.appdev.2009.09.002

Vigod, S. N., Villegas, L., Dennis, C., & Ross, L. E. (2010). Prevalence and risk factors for postpartum depression among women with preterm and low- birth- weight infants: A systematic review. *Journal of Obstetrics and Gynaecology, 117*, 540-550. doi:10.1111/j.1471-0528.2009.02493.x

Zeijl, E., Crone, M., Wiefferink, K., Keuzenkamp, S., & Reijneveld, M. (2005). *Kinderen in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).

Zimmer-Gembeck, M. J., & Thomas, R. (2010). Parents, parenting and toddler adaptation: Evidence from a national longitudinal study of Australian children. *Infant Behavior and Development, 33*, 518–529. doi:10.1016/j.infbeh.2010.07.004